

102135

Rundskrivelse

fra Den norske kirkes presteforening
til Den norske kirkes prester.

Oslo, den 1. desember 1941.

Den 15. mai d. å. ble det sendt Reichskommissar en skrivelse undertegnet av 43 organisasjoner for ervervslivet og for statens embets- og tjenestemenn. Den norske kirkes presteforening undertegnet også denne skrivelse ved formannen, prost L. Koren.

I denne skrivelse heter det m. a.: «...Det var imidlertid med stor uro at det norske folk i september ifjor så imøte Nasjonal Samlings overtagelse av den ansvarsfulle oppgave som den okkuperende makt hadde betrodd partiet, nemlig under herr Reichskommissars overledelse å forestå den sivile administrasjon i landet... De kst. statsråder har i en rekke tilfelle utstedt forordninger og truffet bestemmelser som er i åpenbar strid med folkeretten, norsk lov og alminnelig norsk rettsoppfatning... Vi sikter videre til de stadig gjentatte forsøk fra N.S.'s side på å tilta seg makt og rettigheter som etter vår mening ikke er hjemlet...».

Som en vil forstå inneholdt skrivelsen sterke anklager så vel mot de kst. statsråder som det statsbærende parti.

Den 18. juni d. å. ble underskriverne tilkalt til Stortinget hvor Reichskommissar avgav svar på ovennevnte skrivelse. I dette ble bl. a. uttalt: «Dere har på vegne av deres forbunds medlemmer foretatt et tungtveiene politisk skritt — dere har jo uttrykkelig ikke undertegnet personlig, men på vegne av deres forbund — uten å skape den selvnlysende demokratiske forutsetning for dette, nemlig å innhente deres medlemmers samtykke. M. a. o. dere har ikke bare fornektet deres egen oppfatning, men dere har også på en simpel måte misbrukt deres stilling til skade for deres medlemmer».

Reichskommissars videre svar kan kort gjengis slik at han som tysker ikke bare fant det uforståelig, men ut fra et nasjonalt standpunkt også uverdigg å dolke ned bakfra Nasjonal Samlings arbeid for å gjenvinne Norges selvstendighet, og betegnet deres aksjon som en utålelig politisk demonstrasjon.

I medhold av en forordning oppsatt av Innenriksdepartementets sjef med samtykke av Reichskommissar, ble bl. a. også presteforeningens formann avsatt og undertegnede mottok samme dag følgende skrivelse fra Innenriksdepartementet:

«Med hjemmel i min forordning av 17. juni 1941 om foreninger beordres De herved fra og med idag som kommissar for Den norske kirkes presteforening og har i egenskap av sådan straks å utøve den fulle myndighet over foreningen.»

I de påfølgende dager innkom det til presteforeningens sekretær meddelelse fra sentralstyrets medlemmer om at de nedla sine mandater på grunn av det inngrep som var gjort i presteforeningens administrasjon ved oppnevning av kommissar for foreningen.

I medhold av forordningen og mottatte instruksjer fra Innenriksdepartementet utgikk følgende rundskrivelse til presteforeningens styre og de av dette nedsatte nemnder:

«Etter § 3 i forordningen av 1. juni 1941 om foreninger har Innenriksdepartementets sjef ved brev samme dag oppnevnt undertegnede som kommissar for Den norske kirkes presteforening.

Prost L. Koren er trådt tilbake som formann etter Innenriksdepartementets bestemmelse. Kommissaren har i egenskap av sådan straks å utøve den fulle myndighet over foreningen.

Med hjemmel i nevnte forordning bestemmes herved:

1. Som formann for Den norske kirkes presteforening oppnevnes fra d. d. å regne sokneprest Lars Frøyland.

2. De øvrige medlemmer av sentralstyret blir stående og har ikke anledning til å nedlegge sine verv uten kommissarens tillatelse. Det samme gjelder de av presteforeningens nedsatte nemnder.
3. Innberetning med regnskap og statusoppgave (balansekonto) som viser presteforeningens formuesforhold pr. 17. juni 1941, bes sendt kommissaren snarest mulig, undertegnet av formannen, parafert av kassereren og attestert av eventuell revisor. Ingen disposisjoner må foretas og ingen beslutninger må fattes vedrørende foreningens formuesforhold uten samtykke av kommissaren.
4. Foreningsmateriell eller papirer av noen art må ikke fjernes eller tilintetgjøres.
5. Kommissaren blir å varsle når styremøte eller møte i noen av de nedsatte nemnder aktes avholdt og har rett til å overvære disse. De på styremøte eller nemndens møte behandlede saker må ikke ekspederes før møteprotokollen er forelagt kommissaren og undertegnet av denne. Rundskrivelser eller meddelelser av annen art fra styret, nemndene eller fra en gruppe innen disse må ikke sendes presteforeningens medlemmer uten på forhånd å ha vært forelagt kommissaren.
6. Medlemmer av styret eller av noen av nemndene må ikke delta i konferanser på presteforeningens vegne uten kommissarens tillatelse.

Hvert enkelt medlem av styret og de nedsatte nemnder er personlig ansvarlig for at det blir forholdt i samsvar med ovenstående.

Kommissarens tilsyn med foreningen tilsikter bare å hindre at den på ny stiller seg i tjeneste for landsskadelig virksomhet og statsfiendtlig opptreden. Noe inngrep i foreningens arbeid og formål for øvrig vil ikke bli foretatt.»

I en ny skrivelse fra sentralstyrets medlemmer uttalte disse at de fastholdt nedleggelsen av sine mandater.

For å gi anledning til rolig å gjennomtenke den foreliggende situasjon ble sentralstyret ikke sammenkalt til møte. De løpende saker ble ordnet ved formann og sekretær.

Imidlertid er det i det lange løp uholdbart at de viktige funksjoner presteforeningen har å vareta blir liggende uten tilsyn. Det gjelder bl. a. den økonomiske nemnd. Det føres f. t. forhandlinger om eventuelle krisetillegg for statens tjenestemenn. Den departementale prestelønningskomité's innstilling foreligger med det første ferdig til behandling. Det er utilfredsstillende at ikke prestene gjennom den økonomiske nemnd får gjøre sine interesser gjeldende i disse viktige spørsmål.

Formannen ble derfor anmodet om å innkalle sentralstyret til møte torsdag 20. november. Det var meningen på dette møte åpent å drøfte den beste måte til å få presteforeningens arbeid i normal gjenge igjen.

Imidlertid sendte sentralstyrets medlemmer skriftlig meddelelse til formannen om at de fastholdt sin nedleggelse av mandatene og derfor ikke kunne delta i et styre som ble ledet ut fra bestemte politiske krav.

Jeg var nå nødt til å meddele Innenriksdepartementet det inntrufne og mottok samme dag (20. november) følgende skrivelse:

«Etter § 3, 1—2 og 4, jfr. § 1, 2 i Foreningsforordningen, er besluttet:

1. Det tidligere sentralstyret i Den norske kirkes presteforening er entlediget, med unntagelse av formannen sokneprest Frøyland.
2. De bemyndiges til å oppnevne nytt sentralstyre og forelegge dettes sammensetning for Innenriksdepartementet til godkjennelse forinnen det trær i funksjon.»

Som nye medlemmer av sentralstyret er i henhold til ovennevnte skrivelse følgende oppnevnt:

Sokneprest Beronka, Hurum.
Res. kap. A. Gjerdi, Lier.
Sokneprest Haslie, Nore.
Sokneprest Hagen, Bekkelaget.

Varamenn:

Sokneprest Johs. Andersen, Drøbak.
Sokneprest Blessing-Dahle, Ullern.

Skal presteforeningen etter sine lover kunne «vareta de norske presters felles interesser og motarbeide hva der kan legge hindringer i veien for deres virke,» så må alle prester slutte opp om foreningen og innbetale utestående kontingent. Innmeldelser med kontingent for 1942, kr. 10,00, mottas av sekretæren, kand. teol. Lindseth, adr. Ministerkontoret, Kirkedepartementet.

Så snart forholdene tillater det vil generalforsamling bli innkalt og styre og formann valgt på vanlig måte.

Sigmund Feyling.